

Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній»

Димитрій Туптало

11 грудня 1651 р. у родині козацького сотника Сави Туптала, на Київщині народився український церковний діяч, письменник, богослов та проповідник Димитрій Туптало (у миру Данило). Чернечий шлях він розпочав у 17 років в Кирилівському монастирі (м. Київ) з іменем Димитрій.

У духовній кар'єрі Димитрія Туптала велику роль відіграв Чернігівський архієпископ Лазар Баранович, який і висвятив його на ієромонаха та запросив до Чернігова, де він упродовж 1675 – 1677 рр. був проповідником. Свою першу книгу «Руно орошенное», про чудеса ікони Іллінської Богородиці, він написав саме в Чернігові. Вона була видана у 1677 р. в Новгород-Сіверській друкарні і перевидавалася шість разів у Чернігівській друкарні Троїцько-Іллінського монастиря. Найдовше Святитель працював над роботою «Четїї Мінеї» – житія святих (20 років).

З 1697 р. Димитрій Туптало – ігумен Чернігівського Єлецького монастиря. За його діяльності завершилася реконструкція монастиря, яку розпочав Л. Баранович. Для покращення фінансового стану монастиря Димитрій спромігся отримати від гетьмана І. Мазепи дозвіл продавати товари, які виготовляли у монастирській гуральні, на монастирських поромках через р. Десну.

Помер Димитрій Туптало 28 жовтня 1709 р. Канонізований у 1757 р.

Виставка «Доба

Гетьманщини в постатях!»

Запрошуємо Вас цікаво і доступно дізнатися про Гетьманщину! Чому важливо знати і розуміти Гетьманщину? Бо це один із найважливіших етапів українського державотворення, бо кожен з нас, промовляючи «всі ми браття козацького роду!» усвідомлюємо себе нащадками козаків!

Одним із важливих символів цієї доби є Колегіум на Валу – він зведений на початку XVIII ст. гетьманом Іваном Мазепою, який приділяв велику увагу формуванню освіченої козацької еліти.

Саме в Колегіумі історично правдиво розкриваються ключові історичні постаті та події Гетьманщини, що мали доленосний вплив на історію України, на формування нашої національної свідомості.

Основою виставки є воскові фігури Гетьманів, з гетьманської столиці Батурина, які вперше експонуються у Чернігові. Історичний ряд Гетьманів доповнюють полотна роботи відомих українських художників та знакові музейні предмети.

Унікальна книга славного ніжинця Юрія Лисянського

У читальному залі обласної бібліотеки імені Софії та Олександра Русових 5 грудня у межах чергового засідання клубу «Краєзнавець» відбулася презентація мандрівних нотаток видатного українського мореплавця і мандрівника Юрія Лисянського. Книга включає «Журнал, або записки лейтенанта Юрія Федоровича Лисянського, що були ведені ним під час служби волонтером на англійському флоті, 1793–1800» та «Подорож навколо світу на шлюпі «Нева», 1803–1806». Видання вперше перекладене українською мовою, гарно проілюстроване, побачило світ у серії «Великі подорожі». Автор щоденник, нащадок шляхетного козацького роду з Ніжина, гідно посідає своє місце в пантеоні українських героїв. Його внесок у світову географію та мореплавання є неозціненним.

Книгу представив її упорядник та перекладач, історик, книгознавець, директор наукової бібліотеки та Музею рідкісної книги Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, науковий співробітник «Меморіального будинку-музею Юрія Лисянського» Олександр Морозов. Грунтовний та емоційний виступ Олександра Сергійовича супроводжувався цікавою та пізнавальною відео-презентацією.

Директор бібліотеки Юрій Соболев привітав присутніх з виходом унікального видання.

В обговоренні видання взяли участь, наукові співробітники історичного музею ім. В. В. Тарновського Світлана Половнікова та Наталія Самохіна, начальник відділу Державного архіву Чернігівської області Ганна Морозова. Підбив підсумки засідання президент клубу «Краєзнавець», голова правління Чернігівської обласної організації Національної Спілки краєзнавців України, професор Олександр Коваленко. На фото – О. Коваленко (зліва) і О. Морозов.

У залі демонструвалася книжково-ілюстративна виставка «Мореплавець, засновник наукової океанографії з Ніжина Юрій Лисянський», яку прокоментувала модератор заходу, бібліотечний відділу краєзнавства бібліотеки Олена Дорохова.

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Екскурсія «Різдвяні і новорічні свята у родині Михайла Коцюбинського»

Ця свята мали особливе значення. І не лише тому, що, будучи батьком чотирьох, дітей письменник завжди долучався до прикрашання ялинки, наспівуючи щедрівки разом синами та доньками. Часто саме з цими днями у родині були пов'язані цікаві випадки та значимі для кожного члена сім'ї події.

Нині, у час війни, особливо хочеться відчуття оте передчуття свята, дива і здійснення давніх мрій. Тож аби насолодитися атмосферою свят і зарядитися гарним настроєм, музей-заповідник запрошує на традиційну святкову авторську екскурсію «Різдво та Новий рік у родині Коцюбинських».

Під час екскурсії гості зможуть побачити садибу М. Коцюбинського у дещо нетрадиційному ракурсі і здій-

снити своєрідну подорож у часі і просторі від Різдва до Різдва у житті письменника.

Почавши з 9 грудня 2024 р. і до 12 січня 2025 р. екскурсія проводиться за попереднім замовленням для груп від 5 осіб.

21 грудня о 12.00 ми запрошуємо усіх охочих відвідати цю екскурсію зі збірною групою. Звертаємо увагу, що для участі в заході потрібно попередньо зареєструватися, адже кількість осіб у групі обмежена.

Тривалість екскурсії – 1 год. Вартість вхідного квитка – 100 грн.

Довідки та реєстрація для участі у авторській новорічній екскурсії за телефоном: (097) 465 70 91.

Адреса музею: м. Чернігів, вул. Коцюбинського, 3.

Виставка

зимових пейзажів

13 грудня в музеї-заповіднику пройшло відкриття виставки графіки та живопису під назвою «Зимова». У виставковій залі представлені роботи художників Чернігівської обласної організації Національної спілки художників України.

На виставці ви зможете побачити знайомі з дитинства зимові пейзажі з невеличкими будинками й засніженими вуличками, покриті льодом річки та озера, улюблені куточки Чернігова з упізнаваною архітектурою.

У день відкриття відвідування виставки було безкоштовне.

Тел. для довідок: (093) 002-42-96.

Сосницький літературно-меморіальний музей О. П. Довженка

«Електричні ночі»

До 125-річчя від дня народження французького та іспанського режисера Ежена Деслава

Ежен Деслав – кінорежисер українського походження. Народився 8 грудня 1899 року в селі Таганча на Черкащині.

Ежен Деслав – це псевдонім, що в перекладі означає «зі слов'ян», таким чином він хотів підкреслити своє походження. Його справжнє ім'я – Євген Слабченко. Ежен, за власним твердженням, є родичем видатного українського історика, академіка ВУАН Михайла Слабченка.

Ежен Деслав став відомим завдяки своїм творам у жанрі фантастики, чимало часу віддавав літературній і журналістській діяльності. Публікував невеличкі новели з життя українських емігрантів в «Українському Віснику», берлінському «Голосі» та «Краківських Вістях». Співпрацював з різними журналами.

Як кінорежисер створив такі стрічки: «Марш машин» (1926), «Електричні ночі» (1929).

Був співрежисером кінокартини «Війна дітей», яка була удостоєна у 1938 році премії Національної ради кінокритиків США як найкращий іноземний фільм. У 1939 році переїхав до Іспанії, де працював над такими фільмами: «Ревеляція» (1948), «Балада трьох кохань» (1951), «Країна чорної землі» (1955), «Картини в негативі» (1956), «Фантастична візія» (1957).

Одним із його найбільш відомих творів як кінорежисера є стрічка «Електричні ночі» («Nuits Electriques»). Фільм є яскравим прикладом наукової фантастики того часу, що відображає інтерес до нових технологій і їх впливу на життя людей.

«Електричні ночі» описують нам світ, в якому електрика стала основою всіх аспектів життя. У фільмі піднімаються питання про те, як технології можуть змінити наше сприйняття реальності, а також про соціальні наслідки таких змін. Режисер створює атмосферу загадковості та напруженості. В «Електричних ночах» Деслав досліджує теми, які залишаються актуальними і сьогодні, такі як людська залежність від технологій, етика наукових досягнень та їх вплив на суспільство.

Ніколи не забував режисер і про

своє походження і за будь-якої нагоди намагався популяризувати українське мистецтво в Європі. У 1928 році започаткував у Парижі кіноклуб «Les amis du cinema ukrainien» («Друзі українського кіно»), який пропагував українські кінострічки за кордоном. Одним із засновників цього клубу був Микола Скрипник, який на той час приїхав у Францію налагоджувати культурні зв'язки.

В 1930-му році саме Ежен Деслав зустрів Олександра Довженка, коли він привіз до Парижа свою знамениту трилогію «Звенигора», «Арсенал» та «Земля». Деслав допоміг Довженку влаштувати покази цих фільмів не лише в кінозалах комерційного прокату, а й у Сорбонні.

А потім в одній із газет високо оцінив фільм О. Довженка «Звенигора» і в своїй рецензії пише таке: «7 березня на черговому сеансі Паризького кіно-клубу відбулась демонстрація фільму «Звенигора». Голова трибуни Шарль Леже в передмові зазначив, що кілька днів тому йому довелося бачити чудову продукцію молодого українського режисера ВУФКУ О. Довженка – «Звенигора», і він радий, що зараз може дати членам Трибуни одне з ліпших місць фільму, що блискуче показує Україну сьогоднішню – Україну робітника та селянина. Перші кадри «Звенигори» було зустрінуту оплесками. Сцени маршу піонерів, фізкультурників, картини мольби, будівництва України викли-

кали щиру овацію всієї зали.

З найбільшим захопленням прийняла присутня публіка привітання «Звенигорі» молодого французького робітника: «Ми дуже добре знаємо американців, їх ковбоїв, їх буржуазний склад життя, їхні солодкі фільми, – це нам набридло і я з захопленням дивлюсь на прості, невибагливі кадри цього українського фільму, – такого зрозумілого й близького для мене».

Після Другої світової війни Деслав допомагав українцям, які були у таборах біженців та допомагав їм пошукати роботу. У 50-х роках збирав різноманітні матеріали та архіви на різних мовах про Україну, часто організовував ознайомлення закордонного населення з історією та культурою України, робив виставки українських книжок, покази українських фільмів. У 1954 році створив світову бібліотеку-архів україніки з центром у Ніцці, планував у майбутньому створити бібліотеку українознавства у Женеві чи Лозанні. Залучав до своєї діяльності своїх товаришів та спонсорів. Нерідко за свій кошт купував багато українознавчої літератури. Мріяв перевезти свій значний інформаційний фонд в Україну, але не встиг втілити свою мрію в життя.

Режисер несподівано помер 10 вересня 1966 року у віці 58 років. Похований на місцевому православному цвинтарі у Ніцці.

Ежен Деслав був не лише режисером, а й активним учасником культурного життя свого часу. Його творчість відображає дух епохи, в якій він жив. І хоча його називають іспанським та французьким кінорежисером, проте сам він вважав себе кінорежисером саме українським, який був змушений використовувати свій талант за кордоном через несприятливі історичні умови на Батьківщині. Він намагався привернути увагу до України і її талантів, до проблем української історії та культури.

Тетяна ФЕЦЕНКО,
наукова співробітниця
Сосницького музею О.П. Довженка